

Stiftamtmand og politiker

Henrik Christian Nielsen

(14. december 1805 i Thisted – 19. november 1885 i Ribe)

Henrik Christian Nielsen var søn af amtsforvalter i Ribe, justitsråd Rasmus Nielsen (10. november 1765 – 27. november 1839) og Abelone Christine f. With (28. juli 1772 – 11. oktober 1835), fødtes i Thisted, hvor faderen dengang var amtsfuldmægtig.

I 1825 blev han student på Ribe Katedralskole, i 1830 juridisk kandidat og arbejdede derefter som volontør hos forskellige embedsmænd, indtil han 1835 udnævntes til auditør i Slesvig. I 1837 blev han tillige regiments-kvartermester og fik i 1841 titel af overauditør. Ved Treårskrigen udbrød i 1848 overtog han det vanskelige og ansvarsfulde hverv at ordne og bestyre intendanturvæsenet* i Nørrejylland. Som belønning for hans indsats blev han bl.a. i 1850 tildelt justitsrådstitlen og Krigsministeriet satte så stor pris på hans bistand, at det efter hans udnævnelse til stiftamtmand i Ribe i 1850, satte ham til at bl.a. at lede intendanturforretningerne. Som stiftamtmand var han gentagne gange konstitueret som amtmand, og i 1855 udnævntes han definitivt til stiftamtmand over Ribe Stift og amtmand over Ribe Amt.

I hans embedsperiode stod han bl.a. bag grundlæggelsen af Esbjerg Havn og anlæggelsen af det sydvestjyske jernbanenet.

*militær forvaltnings- og forplejningsenhed

Den 30. oktober 1835 blev han gift med barndomsveninden Jacobine Laurentze Eilschou. Midt under forberedelserne - tre uger før brylluppet døde hans mor uventet. Gennem ægteskabet med Jacobine, som var afdøde apoteker Christian Cornelius Eilschous ældste datter, blev han besvogret med gamle ripensiske slægter.

De fik sammen to sønner og en datter, Rasmus Christian Cornelius, 1839, Frederik 1847, datter i 1849. Da han blev udnævnt stiftamtmand over Ribe stift og amtmand over Ribe amt 11. maj 1855, flyttede de ind i amtmandsgården i Puggardsgade 1. juni. I denne anledning holdt de en stor fest, for barndomsbyens slægter og venner, thi fejres måtte det at en ripenser havde opnået sin bys fornemste embede. Men festdagene blev korte da den nyudnævnte stiftamtmandinde Jacobine Laurentze under middagen måtte forlade bordet som følge af et ildebefindende. Den 8. juni døde hun af tyfus og samtidig lå sønnen Christian ligeledes syg af samme sygdom, han overlevede, men ikke uden mén.

Henrik kendte samtlige indbyggere i Ribe og var højt respekteret af såvel høj som lav. En anekdote illustrerer hans agtelse; To bønder var kommet i strid om deres markskel og søgte stiftamtmanden for hvad der var lov og ret. Stiftamtmanden beordrede sin kusk til at spænde for og sammen tog de ud til stedet. Uden yderligere kommentarer svang han sin

sølvknappede stok og sagde; "Mine herrer! Her går skellet, og efter dette have man sig at rette". Og hermed var sagen ordnet.

I 1857 omkring den 1. oktober var Frederik VII på besøg i amtmandsgården, hvorimod grevinde Louise Danner indlogeredes hos biskoppen i Tårnberg. Forberedelserne var mange, bl.a. måtte man sørge for en låge mellem bispehave og amtmandshaven, således at kongen og grevinden uset kunne besøge hinanden.

Henrik Christian Nielsen blev udnævnt til Dannebrogsmænd i 1859 og til kommandør af Dannebrog i 1861.

I 1863 blev han igen ramt af personlige sorger da hans 14 årige datter døde af arsenikforgiftning, der var forårsaget af nogle nyopsatte silketapeter i stiftamtmandsgården.

Stiftamtmanden blev deporteret til Rendsborg i forbindelse med den slesvigske krig, idet han nægtede at acceptere de krav om leverancer som de tyske besættelsesmagter forlangte. Både før og efter fangenskab var Henrik Nielsen fangernes ordfører og talte deres sag med stor dygtighed.

Ved stiftamtmandens tilbagekomst krævede han som det første det beslaglagte varelager udleveret og forhindrede at byen blev plyndret, idet han erklærede at våbenhvilen var en realitet og dokumenterede dette ved at henvise til at han netop var kommet fra Rendsborg.

En enkelt episode fra krigen skal her omtales, da den udspillede i amtmandsgården. Under stiftamtmandens fravær huserede en del ubudne gæster, der blandt andet af husjomfru Lone Petersen forlangte »Brantwein und Butterbrot«. Men derpå reagerede hun med egne ord således: »A støj ve æ Komfur og gne o en Kiel, saa kom æ Soldater o roft: Mehr Brantwein und Butterbrot. Asvar slet et, A bar gne o e Kiel, de roft højer og højer, A lo som A slet et hør et. Tesidst ven' de sig rasen om o roft die domme Dänen, sie können nicht verstehen«.

Ved stiftamtmandens tilbagekomst krævede han som det første det beslagte varelager udleveret og forhindrede at byen blev plyndret, idet han erklærede at våbenhvilen var en realitet og dokumenterede dette ved at henvise til at han netop var kommet fra Rendsborg.

Henrik Nielsen var en dygtig embedsmand og af hans indsatser skal nævnes hans initiativ som stifter af Ribe og omegns Landboforening (stiftet 28. maj 1863). I 1865 arrangerede Landboforeningen sit første dyrskue som blev en stor national folkefest. Man red til grænseovergangene ved Egebæk og Skallebæk for at modtage de sønderjydske gæster og over 1.000 mennesker fra grænselandet samledes ved Sønderport i dagens anledning. Med musik i spidsen drog optoget gennem den gamle stiftbys gader for foran rådhuset at blive modtaget af stiftamtmanden i fuld gala. Klokkeren 1 uddelte stiftamtmanden præmier for de udstillede dyr og festen endte med dans på hovedengen og med festfyrværkeri. På generalforsamlingen året efter blev der overrakt stiftamtmanden en pompøs opsats lavet af ikke mindre end 7 kg lødigt sølv.

Stiftamtmanden var vellidt af Ribes borgere for sin indsats og støttede også lokale med hjælp eller lån. Henrik Nielsen blev i 1876 fast medlem af landstinget og boede under sine ophold i København i en lejlighed på Marmorpladsen. Han medbragte altid sin husjomfru Lone Petersen der lavede mad til ham. I 1881 indgav han en ansøgning om at lade sig afskedige, 75 år gammel.

Kong Christian den niende satte stor pris på Henrik Nielsen, og dekorerede ham med Dannebrogordenens storkors i 1875. Egentlig skulle han have haft kammerherretitlen men da man forsigtigt forespurgte om stiftamtmanden ville tage navneforandring til f.eks. "With-Nielsen, blev der svaret tilbage "Værdigheden af stiftsamtmand er mig nok", thi dengang var kammerherretitlen og navnet Nielsen så vidt vides uforenelige.

Fra Ordenskapitlet kom der den 29. juli 1875 en forespørgsel om, hvilket våben man måtte ophænge i De kgl. Ridderordeners Kapel på Frederiksborg Slot. Dette spørgsmål forblev ubesvaret, men til sin søn Christian skulle stiftamtmanden blot have sagt: »Det ville dog være naragtigt, hvis jeg, en Hjulers Barnebarn, anlagde mig Hjelm og Skjold, thi i saa Tilfælde burde mit Vaabenmærke være en Hjulbør«. Under henvisning til at være barnebarn af en Hjulmand.

I 1865 blev sønnen Christian farmaceut og i 1869 fik han bevillingen på Varde Apotek og midlerne til finansiering af købet. I 1879 lod han en ny apoteksbygning opføre, hvor svigerdatter Marie Lautrup og Stiftamtmanden var ledende arkitekter, da sønnen Christian aldrig var blevet rask efter sygdommen i 1855. Der blev også bygget en tilhørende privatbolig med over 20 værelser, dels til personale men også et værelse til stiftamtmanden når han var på disse kanter.

Sønnen Frederik blev student ved Ribe katedralskole og gik i faderens fodspor og erhvervede den juridiske embedseksamen i 1873. Men døde af tyfus allerede 2. september 1874. Kort før sin død modtog han et erkendtligheds symbol for en ravkæde han havde forarbejdet og udstillet ved en verdensudstilling i Wien.

Det har været tungt at følge sin hustru, sin fjorten årige datter og sin voksne søn i graven og kun sidde tilbage med en søn der var mærket af hans sygdom. Efter Frederiks død skrev Henrik sit testamente henvendt til sønnen Christian, og lyder således:

Jeg er blevet saa stærkt mindet om Livets Forgjængelighed, at det ligger nært at tænke paa sin egen Bortgang, og hvad tieneligt dermed staaer i Forbindelse, og da Du min kjære Christian i saa Fald nu vilde staae ene om at tage eventuelle Bestemmelser, har jeg, kun som en mulig Veiledning og til Lettelse, og ikke som nogen nødvendig Rettesnor for Dig eller Andre, her villet gjøre nogle Bemærkninger og Udtalelser, idet jeg har ladet ligge hermed nogle lignende i et for Aar tilbage nedskrevet Concept, hvis Forudsætninger nu ikke mere ere tilstede. Da der jo i hvert Fald vil udfordres nogen juridisk Hjælp eller Forretnings Førelse til Ordning af mine Efterladenskaber, saa vil en saadan med god Føiekunde findes hos Procurator Ferslev og ellers ogsaa hos Rosenvinge, som imidlertid har fuldt opat rende med.

Mine Formuegjenstande ere anførte paa en i min Pult liggende Fortegnelse (med dette), og bestaaer egentlig kun i Deigberg Kierketiende, 2 Nationalbankaktier, 2 stk. Brandassurance ditto, samt i alt mit indboe. Deigberg Kierketiende bør vistnok helst søges solgt, og derom veed Rosenvinge saa temmelig Besked; jeg anslaaer den for at være af omtrent 4000 Rdl. Eller 3500 Værdie, som maaskee dog kan være menneskeligt nok at forde; 1000 Rdl. ere laante derpaa i Sparekassen; - Bestyrelsen er forøvrigt i gode Hænder hos Lybeckers. De nævnte 4 Stk. Actier (Nationalbank og Brandass.) bør opbevares som gode Papirer, med mindre du engang skulde trænge til Pengene, men saa kan der jo ogsaa laanes paa dem. Dernæst er det væsentlige af mine Efterladenskaber jo mit Indboe, som vist langt vil overstige, hvad Du kunde have Brug eller Plads for; og Du skulde derfor ikke af Veneration belemre Dig med mere, end hvad Du kunde have rimelig Brug af, og nogenlunde kunde raade med eller opbevare; - men naar Du engang faar Raadighed over hele din Bygning, vil Du jo nok have Brug for noget mere end nu; - men det Øvrige bør vel realiseres; - med Kong Frederiks Gulddaase kan Du fremdeles jo gjøre og lade aldeles som Du synes - sælg den, og alt det Sølvtøj, som findes, bliver vist ogsaa for meget for Dig; jeg siger dette kun for at der kan forholdes dermed aldeles ubunden af alle hensyn, som ellers ofte lader Vedkommende belemre sig med Alle haande. - Alle de juridiske Bøger sælges selvfølgelig, men dersom Rosenvinge kunde ønske et eller andet Værk deraf, saa var det vel anbragt; jeg har altid paaskjønnet hans gode Forstand, og lad ham faae mine Bøsser med Tilbehør og den lange Riffel samt min Jagtkniv (i Pultskuffen). Jørgen Kjær skulde gjerne have en Erindring, saasom min Baglade Doublet, hvis han til den Tid ingen har selv og ellers en anden Gjenstand; i saa Fald kan Rudolf faae Bagladeren, dersom han til den Tid ikke selv har een, ellers sælg den. - Den lille Diamantbrystnaal, maa Du opbevare til en af Marierne eller en anden af dine, den har været min Moders. Som Du af hoslagte iøvrigt vil see, skal Jomfruen (Lone Petersen) have sit Værelses Bohave og dette suppleret med det behøvende. Til Nvbr. 1875 har hun været hos os i 25 Aar, og det er mit Ønske, at hun for den lange og tro Tjeneste skulde have 500 Rdl. som en Erkjendelse og derhos en Erindringsgjenstand. - Frk. Susanne Petersens Interesse for os Alle vilde jeg gjerne see paaskjønnet; hvad Indboe hun selv kunde Ønske, hvad enten med et Mindestykke eller paa anden Maade, men jeg veed ikke ret at nævne det. - Frøken P. bør have sine Sengerequisiter suppleret, da hun har slidt paa sit eget i mit Hus. - Hvad der har hørt til mit personlige Pilleri og nogle gamle Sølvbægere pp. kan Du jo tage til Dig, det kjende I jo nok. Jeg har her kun foreløbig skrevet løst hen, hvad der er faldet mig ind, og kan maaske efterhaanden føie et eller andet til. - Overlever gi. Kjær mig, saa lad ham, den gode kjærlige Ven, faae et eller andet til Erindring af Sølvtøj eller deslige. Vor kjære Frederiks Ravhalsbaand bør blive i Familien som et Minde om ham og hans smukke Færdighed. Det gamle tykke Gulduhr er som Du veed et gi. Familiestykke, om ikke af stor praktisk Betydning. Maaske forunder Vor Herre mig endnu nogle Aar med Eder - maaske ikke; - i Første Fald kommer der maaske Supplering til disse Linier, som jo ikke have stor Betydning, men hvormed jeg som sagt kun vilde lette Dig et eller andet; vor kjære Frederiks uventede Bortgang fremkaldte dem. - Skulde jeg bortkaldes andetsteds end her, vilde jeg dog om skee kan, gjerne hvile hos mine kjære derude.

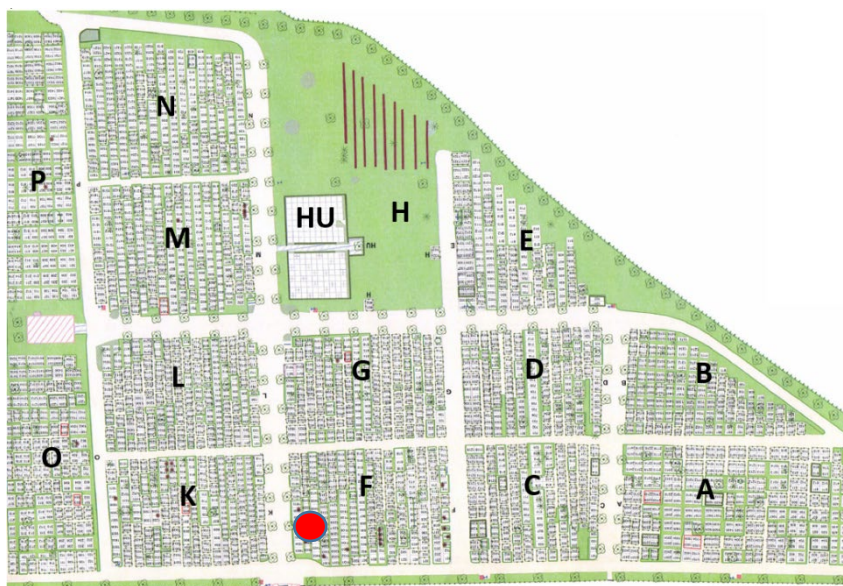
Eders kjærlige Fader H. Nielsen.

Lad Rudolph faae den lille Riffel med Nysølvbeslaget og den gamle forgyldte Tobaksdaase, den hid rører fra tante Hou. Theodor ogsaa en lille Gjenstand. - Men som sagt disse Udtalelser ere kun Antydninger; gjor hvilkensomhelst Forandring deri, som I maate skjønne

Sjældent har et testamente givet en arving større dispositionsmuligheder end dette, idet stiftamtmanden faktisk kun beder sin søn drage omsorg for, at der bliver sørget for husbestyrerinden og for husjomfruen; desuden ønsker han, at sønnen skal opbevare Frederiks ravsmykke og moderens diamantnål.

Og sønnen fulgte faderens anvisning - dog med en enkelt undtagelse. Han sørgede for, at erindringsgaverne kom til de rette, sørgede både for husjomfruen Lone Petersen, der endte sine dage i klosteret i Ribe, og for, at husbestyrerinde frk. Susanne Petersen udtog bohave og udstyr nok til at starte et pensionat. Kun på et enkelt område var sønnen ulydig mod faderens ønske, idet hans veneration mod forældrenes minde var stor. Derfor blev kong Frederiks gulddåse ikke realiseret, mængderne af sølvtøj forblev usolgt - der var bordsølv til over 36 personer, hvoraf en del var københavnersølv fra det 18. århundrede, og empiremøblerne fra amtsforvalter Rasmus Niensens hjem på Porsborg samt de sortbetrukne, gedigne Christian den Ottende mahogni møbler, gyldne konsolspejle og engelske chippendale møbler fra embedsboligen i Puggaardsgade endte derfor hos sønnen på Varde Apotek.

I 1880 kunne Henrik Nielsen fejre 25 år som stiftamtmand og i 1884 trådte Henrik Nielsen af under kongens påskønnelse af og tilfreds med hans virke i statens tjeneste. Han døde 19. november 1885 og hans sidste hvilested blev her på Ribe Gl. Kirkegård med hans hustru og hans to børn.

Gravsgade

Henrik Christian Nielsen og familie ligger begravet i afdeling F 1607 m.fl. markeret med den røde prik på kortet.

Kilde:
<https://tidsskrift.dk/fraribeamt/article/download/76854/110828/>

RIBE KIRKEGAARDE
 Kannekegården
 Torvet 15
 6760 Ribe
 Tlf: 7542 0160
 mail@ribekirkegaard.dk
 www.ribekirkegaard.dk